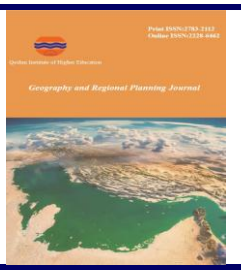
Iranian Association of Geopolitical

Geography and Regional Planning

ISSN (Print): 2783-2112 - ISSN (Online): 2228-6462

Homepage: https://www.jgeoqeshm.ir/

The Impact of the Belt and Road Initiative on China–Kazakhstan Relations (2014–2024): Economic and Political Interdependence

Ghulam Mahuddin Rasooli[1], Gholamreza Karimi✉[2]

1. PhD Student in International Relations, Kharazmi University, Tehran, Iran. Email: mauhddinrasooli66@gmail.com
2. Associate Professor of International Relations, Kharazmi University, Tehran, Iran. Email: ghkarimi@khu.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Article history:
Received: August 2, 2026
Revised: August 27, 2026
Accepted: October 13, 2026
Published online: November 15, 2026

Keywords:
Belt and Road Initiative
Economic Interdependence
Kazakhstan
China
Political Dependence

Abstract

The Belt and Road Initiative (BRI), introduced by China in 2013, aims to enhance trade infrastructure and regional cooperation. In Kazakhstan, as one of the key countries in this initiative, it plays a pivotal role in the implementation of transit and economic projects. This article examines the political, economic, and cultural impacts of China's BRI on Kazakhstan during the period 2014–2024, and seeks to answer the question of how the initiative has transformed the nature of economic interdependence between Kazakhstan and China, and to what extent this economic transformation has led to an increase in China's political influence or has been constrained by Kazakhstan's balancing strategy. The hypothesis of the article is that while the BRI has significantly strengthened economic ties and created deep interdependence, it has not resulted in full political domination by China, largely due to Kazakhstan's adoption of an active balancing strategy—although this cooperation has brought vulnerabilities for Kazakhstan in areas such as finance, technology, and cybersecurity. The study employs a descriptive-explanatory method, utilizing data, document review, and content analysis of official sources, international reports, and statistics from the World Bank, the International Monetary Fund, and regional institutions.

How to cite: Rasooli, G. M. & Karimi, G. (2026). The Impact of the Belt and Road Initiative on China–Kazakhstan Relations (2014–2024): Economic and Political Interdependence. Geography and Regional Planning, 16(4), 525-542. https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.600494.4535

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights
DOI: https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.600494.4535

Publisher: Qeshm Institute of Higher Education

Introduction

The Belt and Road Initiative (BRI), launched by China in 2013, has reshaped relations across Central Asia. Kazakhstan holds a strategic position because its geography connects China with European markets. Since 2014, cooperation between the two countries has expanded in trade, energy, transportation, infrastructure, investment, and technology, strengthening economic interdependence and Kazakhstan's role in regional transit networks. However, closer cooperation has raised concerns about asymmetric dependence, China's political influence, and Kazakhstan's national autonomy. The relationship therefore offers opportunities for development while creating vulnerabilities in finance, technology, and cybersecurity. Kazakhstan has sought to manage these pressures through a multi-vector foreign policy, maintaining cooperation with China while balancing relations with Russia and Western powers. Against this background, this study examines the political, economic, and cultural effects of the BRI on China–Kazakhstan relations from 2014 to 2024. It investigates the development of economic interdependence and whether it has increased China's political influence or remained constrained by Kazakhstan's balancing strategy and independent national decision-making autonomy in regional affairs.

Methodology

This study adopts a descriptive-explanatory approach and uses qualitative research methods. Data were collected from primary sources, including official Chinese and Kazakh documents and reports from the World Bank, International Monetary Fund, and Shanghai Cooperation Organisation, as well as secondary academic sources. Qualitative content analysis and thematic categorization were applied to examine developments between 2014 and 2024.

Results and Discussion

The findings show that the Belt and Road Initiative deepened economic interdependence between China and Kazakhstan from 2014 to 2024. Investment in infrastructure and energy projects strengthened cooperation, while transport development enhanced Kazakhstan's role as a corridor connecting China with European markets. These developments contributed to a more than twofold increase in trade and expanded cooperation in investment, technology, and regional connectivity. However, growing economic ties have not produced complete Chinese political dominance. Kazakhstan has preserved political autonomy through a multi-vector foreign policy, balancing relations with China, Russia, and Western countries. This approach has allowed the country to benefit from Chinese investment while retaining space for independent decision-making. The analysis also identifies vulnerabilities associated with cooperation, including asymmetric economic dependence, financial exposure, technological reliance, and cybersecurity concerns. These risks could limit Kazakhstan's long-term policy flexibility if dependence becomes increasingly concentrated. The findings indicate that the BRI's influence reflects an interaction between economic opportunities and geopolitical balancing, rather than a one-directional expansion of Chinese control. Overall, the initiative has strengthened economic relations, while Kazakhstan's diplomatic flexibility has constrained the transformation of interdependence into political subordination.

Conclusion

The findings of this study demonstrate that the Belt and Road Initiative has transformed China–Kazakhstan relations between 2014 and 2024 by expanding trade, infrastructure, investment, and energy cooperation. Kazakhstan's position has strengthened its importance as a transit corridor linking China with European markets. The growth of trade, which more than doubled during the period, illustrates the depth of the economic interdependence created through the initiative. Nevertheless, stronger economic ties have not translated into complete Chinese political dominance. Kazakhstan has retained political autonomy by pursuing a multi-vector foreign policy and balancing its relations with China, Russia, Europe, and other international actors. This strategy has enabled the country to benefit from Chinese capital and development projects while preserving room for independent decisions. At the same time, the expansion of cooperation has generated

vulnerabilities. Asymmetric economic dependence, financial exposure, technological reliance, cybersecurity risks, and social concerns may affect Kazakhstan's interests and its capacity to make autonomous policy choices. Therefore, the BRI should not be understood as an instrument of economic development or as a mechanism of political control. Its consequences emerge from the interaction between China's expanding economic presence and Kazakhstan's efforts to manage pressures. The study's hypothesis is consequently supported: the initiative has deepened economic interdependence without producing full political subordination, largely because Kazakhstan has maintained a balancing strategy. Preserving this outcome requires effective state institutions, assessment of investment and financial risks, stronger technological and cybersecurity capacities, and continued diversification of external partnerships. In conclusion, the China–Kazakhstan relationship reflects both the opportunities and constraints of interdependence. The BRI has strengthened bilateral cooperation and regional integration, but the sustainability of these benefits will depend on Kazakhstan's ability to manage asymmetric dependencies while protecting national autonomy and maintaining balanced relations with major powers.

Ethical considerations

Following the principles of research ethics

The authors have observed the principles of ethics in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

First author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article

Second author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article

Ethical Considerations

The authors affirm that they have adhered to ethical research practices, avoiding plagiarism, misconduct, data fabrication or falsification, and have provided their consent for this article's publication.

Funding

This research was conducted without any financial support from Payam Noor University.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest

فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه ای

شاپا چاپی: ۶۴۶۲- ۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲ -۲۷۸۳

Homepage: https://www.jgeoqeshm.ir/

انجمن ژئوپلیتیک ایران

بررسی تأثیرات ابتکار کمربند و راه بر روابط چین و قزاقستان (۲۰۲٤-۲۰۱٤) وابستگی متقابل اقتصادی و سیاسی

غلام محی الدین رسولی[۱]، غلامرضا کریمی✉[۲]

۱. دانشجوی دکترا روابط بین الملل، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. رایانامه:mauhddinrasooli66@gmail.com

۲. نویسنده مسئول. دانشیارروابط بین الملل دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. رایانامه:ghkarimi@khu.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۵/۱۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۶/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۷/۲۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۸/۲۴

کلیدواژه ها:

ابتکار کمربند و راه

وابستگی متقابل اقتصادی

قزاقستان

چین

وابستگی سیاسی

چکیده

ابتکار کمربند و راه (BRI) که درسال ۲۰۱۳ توسط چین معرفی شد، با هدف تقویت زیرساخت‌های تجارتی و همکاری منطقه‌ای، به‌ویژه درقزاقستان به‌عنوان یکی ازکشورهای‌کلیدی این طرح، نقش محوری دراجرای پروژه‌های ترانزیتی واقتصادی ایفا می‌کند. این مقاله به بررسی تأثیرات ابتکار کمربند و راه چین بر روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی قزاقستان طی سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ می‌پردازد و درپی پاسخ به این پرسش است که چگونه ابتکارکمربند و راه ماهیت وابستگی متقابل اقتصادی قزاقستان وچین را دگرگون ساخته واین تحول اقتصادی تا چه حد به افزایش نفوذ سیاسی چین انجامیده یا با استراتژی موازنه‌گری قزاقستان مهارشده است؟ فرضیه مقاله این است که ابتکار کمربند راه ضمن تقویت چشمگیر روابط اقتصادی وایجاد وابستگی متقابل عمیق، به دلیل اتخاذ راهبرد موازنه گری فعال ازسوی قزاقستان به سلطه سیاسی کامل چین منجرنشده است، هرچند این همکاری آسیب‌پذیری‌های درحوزه های مالی، فناوریک وامنیت سایبری برای قزاقستان به همراه داشته است. این مطالعه با روش توصیفی- تبیینی واستفاده از داده‌ها، مطالعه اسناد و تحلیل محتوای منابع رسمی،گزارش‌های بین‌المللی،آماری بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول و نهادهای منطقه‌ای انجام شده است.

استناد: رسولی، غلام محی الدین و کریمی، غلامرضا. (۱۴۰۵). بررسی تأثیرات ابتکار کمربند و راه بر روابط چین و قزاقستان (۲۰۲۴-۲۰۱۴) وابستگی متقابل اقتصادی و سیاسی. جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای، ۱۶(۴)، ۵۲۵-۵۴۲. DOI: 10.22034/jgeoq.2026.600494.4535

CC BY SA

ناشر: موسسه آموزش عالی قشم © نویسندگان.

مقدمه

ابتکار کمربند و راه به‌عنوان یکی از بزرگترین طرح‌های ژئوپلیتیکی و اقتصادی قرن بیست‌ویکم، با هدف تقویت زیرساخت‌ها، افزایش اتصال منطقه‌ای، گسترش مبادلات تجاری و تعمیق همکاری‌های سیاسی میان آسیا، اروپا و آفریقا طراحی شده است قزاقستان به‌دلیل موقعیت ژئوپلیتیکی راهبردی خود به‌عنوان پل ارتباطی شرق و غرب، نقشی محوری در تحقق این طرح ایفا می‌کند.(Liu& Dunford,2016:323-340) در دهه‌های اخیر،تحولات اوراسیا به‌ویژه درآسیای میانه، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی به معادلات قدرت جهانی داشته است. پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، کشورهای آسیای میانه از جمله قزاقستان، به عنوان دولت نوپا با منابع غنی انرژی، موقعیت راهبردی و جمعیت جوان، به عرصه رقابت قدرت‌های بزرگ تبدیل شدند. ابتکار کمربند و راه که در چارچوب احیای جاده ابریشم و ایجاد شبکه‌ای ارتباطات اقتصادی، ترانزیتی و فرهنگی مطرح شد، فرصت‌ها و چالش‌هایی برای این کشورها ایجاد کرده است. قزاقستان به‌دلیل قرارگیری در مسیرهای زمینی چین به اروپا، نقشی اساسی در اجرای پروژه‌های این ابتکار دارد.(Huang, 2018:314-321)

از یک سو،این کشور شاهد رشد سرمایه‌گذاری‌های چینی در بخش‌های انرژی، زیرساخت و فناوری بوده که به توسعه اقتصادی و افزایش تعاملات تجاری انجامیده است. از سوی دیگر، حضور گسترده چین نگرانی‌هایی درباره افزایش نفوذ سیاسی، تضعیف استقلال تصمیم‌گیری و نابرابری در روابط اقتصادی پدید آورده است. بنابراین، بررسی تأثیرات دوگانه این ابتکار، هم در بعد فرصت‌ها و هم در بعد چالش‌ها، برای درک عمیق‌تر از پویایی‌های جدید منطقه‌ای ضروری است.
(Bhat & Dar 2023:30-101)

این مقاله می‌کوشد تا ضمن تحلیل تغییرات ده‌ساله (۲۰۱۴–۲۰۲۴)، به پرسش‌های کلیدی درباره ماهیت روابط جدید چین و قزاقستان پاسخ دهد. پرسش اساسی آن است که ابتکار کمربند و راه چگونه ماهیت وابستگی متقابل اقتصادی دو کشور را دگرگون ساخته و این تحول تا چه حد به افزایش نفوذ سیاسی چین انجامیده یا با استراتژی موازنه‌گری قزاقستان مهار شده است؟ هدف کلی، تحلیل تأثیر این ابتکار بر ابعاد سیاسی و اقتصادی روابط دوجانبه در بازه زمانی یادشده و واکاوی روند تحولات اقتصادی ناشی از اجرای پروژه‌ها و تأثیر آن بر سیاست خارجی قزاقستان در قبال چین و سایر قدرت‌های منطقه‌ای است.

فرضیه مقاله آن است که ابتکار کمربند و راه، ضمن تقویت چشمگیر روابط اقتصادی و ایجاد وابستگی متقابل عمیق، به‌دلیل اتخاذ راهبرد موازنه‌گری فعال از سوی قزاقستان، به سلطه سیاسی کامل چین منجر نشده است؛ هرچند این همکاری، آسیب‌پذیری‌هایی در حوزه‌های مالی، فناوری و امنیت سایبری برای قزاقستان به همراه داشته است. این فرضیه به روشنی متغیر مستقل کمربند وراه متغیر وابسته اول (تقویت روابط اقتصادی)، متغیر وابسته دوم (عدم افزایش کامل نفوذ سیاسی) و متغیر مداخله‌گر (موازنه‌گری چندجانبه قزاقستان) را مشخص کرده است. برخلاف پژوهش‌های یک‌سویه که چین را قدرتی سلطه‌گر و قزاقستان را منفعل فرض می‌کنند، این فرضیه عاملیت قزاقستان را به رسمیت می‌شناسد و آن را بازیگری هوشمند معرفی می‌کند که از کمربند وراه برای تنوع‌بخشی و افزایش قدرت چانه‌زنی استفاده می‌کند. فرضیه با هر سه سطح تحلیل (رئالیسم نوکلاسیک، وابستگی متقابل و اقتصاد سیاسی انتقادی) هماهنگ است و پاسخ نهایی مقاله (تأیید فرضیه) نیز کاملاً مبتنی بر شواهید تجربی ارائه شده است. (Hussain 2025:449-477)

ادبیات این پژوهش در کانون توجه طیف وسیعی از مطالعات میان‌رشته‌ای قرار داشته و می‌توان آن را عمدتاً در قالب سه رهیافت نظری اقتصاد سیاسی بین‌المللی، رئالیسم ژئوپلیتیک و سازه‌انگاری دسته‌بندی کرد که هر یک زوایای متفاوتی از این رابطه پیچیده را روشن می‌سازند (مدنی، سیدآشکان ۱۴۰۳: ۲۰۸–۱۸۵).

پیشینه پژوهش: بررسی روابط چین و قزاقستان در چارچوب ابتکار کمربند و راه در بازه زمانی(۲۰۲۴–۲۰۱۴) عمدتاً با دو رویکرد متمایز اقتصاد سیاسی و ژئوپلیتیک دنبال شده است. گروهی از پژوهشگران بر هم‌افزایی برنامه توسعه «نورلی ژول» قزاقستان با کریدور اقتصادی جاده ابریشم تأکیدکرده‌اند. نشان داده‌اند که این ابتکار به توسعه زیرساخت‌های ترانزیتی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی انجامیده است.ازسوی دیگر با بررسی ساختار تجاری، به تنوع‌بخشی تدریجی سبد کالاهاوکاهش وابستگی صرف قزاقستان به‌صادرات منابع خام اشاره کرده‌اند.(Lim Tjia & Murashkin2024:127-140)

در بعد ژئوپلیتیک، رویکرد چندبعدگرایی قزاقستان به‌عنوان راهبردی برای موازنه‌گری در برابر قدرت‌های بزرگ تحلیل شده است (Vanderhill Joireman& Tulepbayeva, 2020:975-993).با رد نگاه انفعالی، عاملیت فعال قزاقستان را در قالب

مشارکت‌های مشترک و ممنوعیت مالکیت زمین توسط چینی‌ها مستند ساخته است. همچنین، مطالعات اخیر نشان می‌دهند که جنگ اوکراین و تغییر موازنه در اوراسیا، فضای جدیدی برای پوشش ریسک .(Dong Orazgaliyev & Zheng, 2025) در سیاست خارجی قزاقستان ایجاد کرده است با وجود این غنای پژوهشی، شکاف نظری در تبیین منسجم ارتباط میان «وابستگی متقابل اقتصادی»۱ و «موازنه‌گری سیاسی»۲ در کنش‌های عینی دولت قزاقستان همچنان مشهود است که پژوهش حاضر به آن می‌پردازد.(Lim Tjia, & Murashkin, 2024: 127-140)

۱-چارچوب نظری رئالیسم نوکلاسیک:

با توجه به ماهیت چندبعدی سیاسی، اقتصادی، لجستیکی و امنیتی موضوع مقاله، استفاده از یک نظریه واحد برای تحلیل رابطه قزاقستان و چین در چارچوب ابتکار کمربند و راه ناکافی است. این مقاله از یک چارچوب نظری تلفیقی بهره می‌گیرد که در سه سطح تحلیلی کلان، میانه و انتقادی عمل می‌کند. این رویکرد ترکیبی، به درک پویایی‌های پیچیده و گاه متناقض این رابطه کمک شایانی می‌کند.

۱-۱سطح تحلیل کلان: برای درک بیشتر و انگیزه‌های اولیه همکاری، از چارچوب (رئالیسم نوکلاسیک) استفاده می‌شود. این نظریه تأکید دارد که اگرچه ساختار نظام بین‌الملل به عنوان عامل تعیین‌کننده کلان، بر رفتار دولتها فشار وارد می‌کند، متغیرهای داخلی همچون درک نخبگان، ایدئولوژی و ظرفیت‌های دولتی، پاسخ خاص هر کشور به این فشارهای سیستمی را شکل می‌دهند. در این تحلیل، ابتکار کمربند و راه، پاسخی چینین به تحولات ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک جهانی و تلاشی برای تغییر تدریجی نظم منطقه‌ای است. از سوی دیگر، موقعیت ژئوپلیتیکی قزاقستان به عنوان یک کشور محاط در خشکی و همسایه دو قدرت بزرگ روسیه و چین، آن را در معرض فشار ساختاری برای تنوع‌بخشی به روابط خارجی و یافتن مسیرهای جدید ترانزیت و سرمایه‌گذاری قرار داده است .(Linn, 2019:47–68) با این حال، واکنش نخبگان حاکم در آستانه، به ویژه در دوره ریاست‌جمهوری قاسم‌جومارت توکایف، در قالب «سیاست چندوجهه‌ای۳ » و تلاش برای حداکثرسازی منافع ملی از طریق همکاری با چین در عین حفظ تعادل با روسیه و غرب، از متغیرهای داخلی و ادراکات نخبگان نشأت می‌گیرد. به عبارت دیگر،کمربند وراه یک فرصت ساختاری برای قزاقستان فراهم کرد، اما نحوه بهره‌برداری از آن را متغیرهای داخلی نظیر ادراک نخبگان، نیاز به جذب سرمایه برای توسعه و اولویت‌های توسعه منطقه‌ای شکل داد (حیدری و سلیمانی۱۴۰۰: ۸۵-۶۵).

۱-۲سطح تحلیل میانه: برای تحلیل محتوای تعاملی که در دهه گذشته شکل گرفته، از دو نظریه مکمل استفاده وابستگی متقابل پیچیده و نئولیبرالیسم نهادگرا می‌شود. نظریه وابستگی متقابل پیچیده (کوهن و نای) استدلال می‌کند که در روابط بین‌الملل معاصر، پیوندهای چندگانه میان جوامع از طریق کانال‌های متعدد ارتباطی و کاهش تمرکز انحصاری بر مسائل امنیتی، منجر به ایجاد وابستگی متقابل می‌شود .(Yuan, 2021: 215-232) که هزینه‌های قطع همکاری را برای طرفین افزایش می‌دهد، رابطه قزاقستان و چین نمونه‌ای بارز از این پدیده است. این رابطه به حوزه انرژی محدود نمانده و شبکه‌ای پیچیده در حوزه‌های ترانزیت و لجستیک (کریدورهای حمل‌ونقل خشکی، پایانه‌های لجستیکی مانند مرکز لجستیک خشکی «خورغوس»)، مالی (وام‌ها و سرمایه‌گذاری بانک‌های چینی)، فناوری دیجیتال و فرهنگی ایجاد کرده است واین چندکاناله شدن، همکاری را عمیق کرده اما وابستگی را نیز دوسویه ساخته است(قربانی، ۱۴۰۱ : ۷۴-۵۵). با این حال، این وابستگی کاملاً متقارن نیست و قزاقستان ممکن است در حوزه‌هایی مانند تراز تجاری یا وابستگی فناوری، آسیب‌پذیری بیشتری احساس کند. نظریه نئولیبرالیسم نهادگرا بر نقش نهادها و رژیم‌های بین‌المللی در کاهش هزینه مبادله، ایجاد اعتماد و تسهیل همکاری بلندمدت تأکید دارد. ابتکار کمربند و راه یک چارچوب نهادی انعطاف‌پذیر ایجاد کرده که برای قزاقستان، مکانیسم‌های نهادی مانند «مجمع بین‌المللی کمربند و راه»۴ «بانک

1 Economic interdependence

2 Political balancing act

3 Multifaceted policy

4 International Belt and Road Forum

سرمایه‌گذاری زیرساخت‌های آسیا»[1]و «صندوق جاده ابریشم»[2]، کانال‌های رسمی برای جذب سرمایه و هماهنگی سیاست‌ها فراهم کرده‌اند. مشارکت فعال قزاقستان در این نهادها، تعهد آن به همکاری بلندمدت را نشان می‌دهد و محیطی قابل‌پیش‌بینی‌تر برای طرفین ایجاد می‌کند. این نهادها به عینیت‌بخشی و تا حدی عادی‌سازی حضور چین در اقتصاد قزاقستان کمک کرده‌اند . (Zhao, & Wang, 2023:125-145)

۳-۱سطح تحلیل انتقادی: برای ارزیابی ماهیت سود و هزینه‌های این تعامل و کشف احتمالی روابط نابرابر، از رهیافت‌های اقتصاد سیاسی انتقادی، به ویژه دیدگاه‌های مربوط به امپریالیسم اقتصادی و وابستگی استفاده می‌شود. این سطح تحلیلی به منتقدان داخلی و خارجی در قزاقستان امکان می‌دهد نگرانی‌های خود را مطرح کنند که آیا همکاری با چین منجر به شکل‌گیری رابطه مرکز-پیرامون جدیدی شده است؟ (قربانی، ۱۴۰۱: ۲۴-۱). پرسش‌هایی مانند احتمال «تله بدهیدسهم نامتناسب نیروی کار چینی در پروژه‌ها، پیامدهای زیست‌محیطی، وابستگی فناوریک و تقویت بخش خام‌فروشی در اقتصاد قزاقستان از این منظر قابل بررسی است. این سطح، یافته‌های دو سطح قبل را به چالش می‌کشد و نشان می‌دهد که «وابستگی متقابل» لزوماً به معنای «همکاری متوازن» نیست و می‌تواند اشکال جدیدی از آسیب‌پذیری را ایجاد کند. (Vakulchuk, & Overland,2021: 115-133)

۲-روش‌شناسی پژوهش:

این پژوهش با رویکرد توصیفی-تبیینی و با استفاده از روش کیفی انجام شده است. داده‌های مورد نیاز از دو دسته منابع گردآوری شده‌اند (الف) منابع دست اول شامل اسناد رسمی دو کشور، گزارش‌های بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول، سازمان همکاری شانگهای و گزارش‌های نهادهای بین‌المللی معتبر (ب) منابع دست دوم شامل مقالات علمی، کتب و گزارش‌های پژوهشی مرتبط با موضوع. روش تحلیل داده‌ها، تحلیل محتوای کیفی با رویکرد مقوله‌بندی موضوعی است. بازه زمانی پژوهش، سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ را در بر می‌گیرد که هم‌زمان با اعلام رسمی کمربند وراه (۲۰۱۳) و یک دهه پس از آن است. محدودیت اصلی پژوهش، عدم دسترسی به اسناد محرمانه و برخی داده‌های طبقه‌بندی‌شده از سوی دولت‌های چین و قزاقستان است.

۱-۲رهیافت اقتصاد سیاسی بین‌الملل: این رویکرد با تکیه بر چارچوب‌هایی مانند نظریه وابستگی و امپریالیسم اقتصادی،کمربند وراه را عمدتاً ابزاری برای گسترش نفوذ اقتصادی و متعاقباً سیاسی چین تفسیر می‌کند. پژوهشگران در این سنت، بر ایجاد «وابستگی اقتصادی ساختاری» در کشورهای میزبان تأکید دارند که اهرم نفوذ پکن را تقویت می‌کند. به عنوان مثال، رضایی (۱۳۹۹) در کتاب «اقتصاد سیاسی راه ابریشم جدید» استدلال می‌کند که تمرکز پروژه‌ها در قزاقستان بر بخش خام‌فروشی و ترانزیت، خطر حاشیه‌ای ماندن این کشور در زنجیره ارزش چین و کاهش تدریجی استقلال عمل آن در سایر حوزه‌ها را در پی دارد. این دیدگاه توسط سیمبر و قدیری (۱۳۹۸) نیز تأیید می‌شود که با اشاره به افزایش سهم چین در سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی قزاقستان از ۵ درصد در ۲۰۱۳ به بیش از ۲۰ درصد در ۲۰۲۱، این کشور را به یک «شریک ناگزیر» تبدیل شده می‌دانند که نشان‌دهنده عمق نفوذ اقتصادی چین در قزاقستان است. (Izvestia Vostochnogo) Instituta,2025:21-40)

در سطح بین‌المللی، نگرانی‌های مشابهی درباره پیامدهای مالی کمربند وراه مطرح شده است. گزارش مرکز توسعه جهانی با هشدار درباره «تله بدهی» استدلال می‌کند که پروژه‌های بزرگ زیرساختی می‌تواند کشورهای میزبان را در دام بدهی به چین گرفتار کند و اهرم سیاسی قابل توجهی برای پکن ایجاد نماید. مطالعات جدیدتر نیز بر پیامدهای تجاری نامتقارن و محدودیت‌های انتقال فناوری در چهارچوب کمربند وراه تأکید کرده‌اند. (Ioannou Keenan & Wójcik, 2024:377-398)

۲-۲رهیافت رئالیسم ژئوپلیتیک: در مقابل رهیافت رئالیستی با محوریت مفاهیمی چون موازنه‌گری و «بازی بزرگ» بر استراتژی هوشمندانه قزاقستان در بهره‌گیری از کمربند وراه برای افزایش مانور سیاسی خود و افزایش موازنه‌گری بین قدرت‌های بزرگ اعم از چین، روسیه، امریکا و کشورهای اروپایی تمرکز دارد. این دیدگاه، قزاقستان را بازیگری منفعل در برابر چین نمی‌داند، بلکه آن را دولتی می‌پندارد که از همکاری با پکن برای کاهش وابستگی تاریخی به روسیه و تنوع‌بخشی به روابط خارجی خود استفاده می‌کند (محمودی وهمکاران۱۴۰۰: ۶۰-۳۵). در مقاله «ژئوپلیتیک کمربند و راه در آسیای مرکزی» بر این باورند که قزاقستان با

1 Asian Infrastructure Investment Bank

2 Silk Road Fund

پذیرش کمربند وراه، در حال اجرای یک «موازنه‌گری ظریف» برای جلوگیری از سلطه انحصاری هر یک از همسایگان بزرگ خود است. در کتاب «ابتکار کمربند و راه، ابعاد و پیامدها» نیز استدلال می‌کند که نخبگان قزاق، پروژه‌های کمربند وراه را با هوشمندی در چارچوب برنامه‌های توسعه ملی مانند «قزاقستان ۲۰۵۰» و ابتکار «نور یول» ادغام کرده‌اند تا منافع خود را به حداکثر برسانند و نه صرفاً مجری منفعل طرح چین باشند (رضایی و محمودی۱۴۰۱: ۱۱۲–۸۷).

پژوهش‌های بین‌المللی نیز این توانایی کنشگری قزاقستان را تأیید می‌کنند. لاروئل و پیروس نشان می‌دهند که قزاقستان با بهره‌گیری از موقعیت ترانزیتی خود در مسیر کمربند وراه، در حال تبدیل شدن به یک «هاب اوراسیایی» است و این نقش جدید، قدرت چانه‌زنی آن در برابر هر دو همسایه بزرگ، روسیه و چین، را افزایش داده است. مطالعات دیگر بر مفهوم «چندسوگرایی فعال» به عنوان خط مشی ثابت آستانه در مدیریت روابط با قدرت‌های رقیب صحه می‌گذارند (کریمی و صالحی۱۳۹۹: ۱۴۰– ۱۷۰).

۳–۲رهیافت سازه‌انگاری: این رهیافت که ریشه در نظریه سازه‌انگاری دارد، بر ابعاد غیرمادی و هویتی رابطه دوجانبه تأکید می‌ورزد. این رویکرد، تمرکز خود را بر نقش دیپلماسی عمومی، گفتمان‌سازی و مبادلات فرهنگی در شکل‌دهی به برداشت‌ها و هنجارهای حاکم بر همکاری می‌گذارد (حسینی و محمودی،۱۴۰۲: ۷۸–۵۵). در مقاله «دیپلماسی عمومی چین در قزاقستان» نشان می‌دهد که گسترش مؤسسات کنفوسیوس، اعطای بورسیه‌های تحصیلی و برنامه‌های فرهنگی، در درازمدت به ایجاد «تصویر مثبت و آشنا» از چین در میان نخبگان و نسل جوان قزاق کمک می‌کند. اما بستر اجتماعی لازم برای همکاری‌های سیاسی–اقتصادی را فراهم می‌سازد (اسلامی محمد، ۱۳۹۹: ۱۲۰–۹۵) نیز در مقاله «گفتمان راه ابریشم در روابط چین و قزاقستان» بررسی می‌کند که چگونه گفتمان تاریخی «راه ابریشم» توسط چین برای خلق روایتی از «سرنوشت مشترک» و همکاری صلح‌آمیز، به کار گرفته شده و تا حدی توسط طرف قزاقستانی برای توجیه همکاری‌های گسترده پذیرفته شده است. این بعد نرم و هویت‌ساز، مکمل تحلیلی‌های صرفاً مادی‌گرایانه است.(Zhao, 2020:1-15)

علیرغم غنای ادبیات موجود، چند شکاف پژوهشی برجسته قابل شناسایی است. اکثر مطالعات بر یک سطح تحلیل هم از بین‌المللی یا ملی یا یک رهیافت نظری متمرکز شده‌اند و کمتر به تعامل پیچیده و دیالکتیکی میان عوامل اقتصادی مادی، محاسبات ژئوپلیتیک و فرآیندهای هویت‌ساز پرداخته‌اند. همچنین تأثیر تحولات داخلی قزاقستان مانند انتقال قدرت پس از نظربایف، نقش افکار عمومی، گروه‌های ذی‌نفع تجاری و بوروکراسی بر نحوه دریافت، مذاکره و اجرای پروژه‌های کمربند وراه به اندازه کافی واکاوی نشده و مطالعات دقیقی در مورد پیامدهای اجتماعی، زیست‌محیطی و توزیعی پروژه‌های خاص در قزاقستان صورت نگرفته که این مقاله به برخی از ابعاد در چارچوب پاسخ به سوال اصلی و اثبات فرضیه می‌پردازد(Dadabaev & Umarov, 2025:1237-1258).

۳–تاثیرات اقتصادی ابتکار کمربند و راه بر روابط چین و قزاقستان:

ابتکار کمربند و راه به‌عنوان بزرگترین پروژه توسعه زیرساختی جهانی، تحولات عمیقی در عرصه اقتصادی قزاقستان ایجاد کرده است. این کشور با موقعیت محوری خود در کریدورهای زمینی اوراسیا، به یکی از بازیگران کلیدی این ابتکار تبدیل شده و از طریق جذب سرمایه‌گذاری و توسعه زیرساخت، به دنبال تحقق اهداف توسعه ملی خود است (میرزایی، ۱۳۹۸: ۲۴–۱۰).

۱–۳توسعه زیرساخت حمل‌ونقل و ترانزیت: ملموس‌ترین نمود اقتصادی‌کمربند وراه در قزاقستان، تزریق سرمایه‌های کلان چین به مدرنیزاسیون شبکه‌های حمل‌ونقل زمینی این کشور است. این سرمایه‌گذاری‌ها با هدف کاهش زمان و هزینه ترانزیت کالا از شرق آسیا به اروپا، قزاقستان را از یک «کشور محاط در خشکی» به یک «کشور ترانزیت‌محور» تبدیل کرده است (آلی‌پور ، ۱۳۹۸ :۴۸–۳۵). پروژه‌های شاخصی چون توسعه خط راه‌آهن «چین–قزاقستان–اروپا» و نوسازی کریدور جاده‌ای «غرب چین–غرب اروپا»، ظرفیت باربری ریلی و جاده‌ای این کشور را به‌طور چشمگیری افزایش داده‌اند. با این حال، نقطه عطف این تحولات، احداث و بهره‌برداری از مرکز لجستیک بین‌المللی خورغوس (بندر خشک) در مرز مشترک دو کشور است. این مجتمع، به عنوان یک «دروازه هوشمند» عمل می‌کند که فرآیندهای گمرکی، تخلیه و بارگیری، و تغییر خط آهن را یکپارچه ساخته است (توکلی، ۱۴۰۰: ۲۱۵–۱۹۵). بر اساس گزارش‌های میدانی، این مرکز زمان حمل کالا از چین به اروپا را از حدود ۴۵ روز (از مسیر دریایی) به ۱۲ تا ۱۵ روز کاهش داده که این امر به افزایش رقابت‌پذیری مسیر زمینی و ایجاد درآمدهای ترانزیتی پایدار برای قزاقستان انجامیده

است ؛ این سرمایه‌گذاری‌ها، علاوه بر ابعاد بین‌المللی، به اتصال مناطق داخلی، و دورافتاده قزاقستان به شبکه‌های اصلی حمل‌ونقل و توسعه متوازن منطقه ای نیز کمک شایانی کرده‌اند(حسینی و کریمی(۱۳۹۸: ۹۵-۱۱۰).

۲-۳سرمایه‌گذاری در بخش انرژی و منابع معدنی: بخش استراتژیک انرژی و معدن، دومین محور عمده همکاری اقتصادی است که در آن منافع امنیت انرژی چین با منابع غنی قزاقستان گره خورده است. شرکت‌های دولتی چین مانندCNPC ، با سرمایه‌گذاری‌های چند ده‌میلیارد دلاری در میادین نفت و گاز قزاقستان (مانند میدان کاشاگر) و همچنین مشارکت در توسعه خطوط لوله ترانزیتی حیاتی مانند خط لوله گاز آسیای میانه-چین، حضور خود را در این بخش تثبیت کرده‌اند (نصری و همکاران، ۱۳۹۷: ۸۵-۷۰). این خط لوله که از ترکمنستان آغاز شده و از خاک قزاقستان و ازبکستان می‌گذرد، نمونه‌ای کلاسیک از همکاری منطقه‌ای تحت لوای کمربند وراه است که هم‌زمان امنیت عرضه انرژی چین را افزایش داده و درآمدهای گازی قزاقستان را تنوع بخشیده است. در حوزه معدن نیز، سرمایه‌گذاری چین بر روی ذخایر مس، زغال‌سنگ و اورانیوم متمرکز شده که منجر به توسعه زیرساخت‌های استخراج و ایجاد ارزش افزوده نسبی در محل شده است (کریم‌اف، ۱۳۹۸: ۷۲-۶۰). با این حال، ماهیت خام‌فروشانه این همکاری‌ها، نگرانی‌هایی را درباره تثبیت ساختار تک‌محصولی اقتصاد قزاقستان و قرارگرفتن آن در حاشیه زنجیره ارزش جهانی برانگیخته است. همکاری اقتصادی، معطوف به بخش استراتژیک انرژی و معدن است. چین با هدف تضمین امنیت انرژی و دسترسی به مواد خام، سرمایه‌گذاری‌های سنگینی در میادین نفت و گاز قزاقستان (مانند کاشاگر) انجام داده و سهم عمده‌ای در توسعه خطوط لوله ترانزیتی مانند خط لوله گاز «آسیای میانه-چین» دارد (عارفی دوست و همکاران، ۱۴۰۲: ۸۵-۷۱). این سرمایه‌گذاری‌ها، جریان درآمدی قابل توجهی برای بودجه قزاقستان ایجاد کرده و آن را به یک شریک انرژی مطمئن برای چین تبدیل کرده است. همچنین، سرمایه‌گذاری در بخش معادن مس و زغال‌سنگ، به بهره‌برداری از منابع و تقویت بخش صنعتی کمک کرده است (طاهری، ۱۳۹۹: ۵۲-۳۹).

۳-۳ تحول درالگوی تجارت دوجانبه: بی‌تردید، مشارکت در کمربندوراه دریچه‌ای از فرصت‌ها را به روی اقتصاد قزاقستان گشوده است. این کشور توانسته با جذب حجم بی سابقه‌ای از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) چین، شکاف تاریخی سرمایه‌گذاری در زیرساخت ها را پر کند. پروژه‌های عمرانی گسترده، به ایجاد ده‌ها هزار شغل مستقیم و غیرمستقیم، خصوصاً در مناطق کمترتوسعه یافته غرب و جنوب کشور منجر شده و زمینه هایی برای انتقال فناوری و دانش فنی مدیریت پروژه های بزرگ فراهم آورده است. ازمنظرکلان، قزاقستان ازطریق این ابتکار، گام های بلندی درمسیر یکپارچگی اقتصادی منطقه‌ای برداشته و نقش خود را به عنوان کاتالیزور تجارت درون منطقه‌ای اوراسیا تقویت کرده است (شریف‌زاده،۱۴۰۱: ۳۵-۲۱).

اما این همکاری، همراست با فرصت‌ها، مجموعه‌ای پیچیده از چالش‌ها و مخاطرات اقتصادی را نیز نمایان ساخته است. یکی، حجم بالای وام‌های ارائه‌شده توسط بانک‌های چینی برای تأمین مالی پروژه‌های زیرساختی، اگرچه ضروری بود، اما نگرانی جدی در مورد انباشت بدهی خارجی و قرارگرفتن در دام «تله بدهی» را ایجاد کرده است. اگرچه قزاقستان نسبت به برخی همسایگان خود مدیریت محتاطانه‌تری داشته، اما شفافیت ناکافی در شرایط قراردادها و نرخ بهره، این نگرانی را تشدید می‌کند. دوم، الگوی تجاری دوجانبه عمدتاً بر پایه صادرات مواد خام (نفت، گاز، فلزات) از قزاقستان و واردات کالاهای ساخته‌شده و ماشین‌آلات از چین استوار است. این الگو نه تنها مانع از توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی در قزاقستان می‌شود، بلکه آن را در برابر نوسانات قیمت جهانی مواد خام آسیب‌پذیرتر می‌سازد. و سوم، استفاده گسترده از پیمانکاران و نیروی کار چینی در برخی پروژه‌های بزرگ، با انتقادات داخلی درباره از دست رفتن فرصت‌های شغلی برای شهروندان قزاق مواجه شده و گاه به تنش‌های اجتماعی انجامیده است. همچنین، پروژه‌های استخراجی و زیرساختی عظیم، بدون ارزیابی دقیق زیست‌محیطی و رعایت استانداردهای بین‌المللی، تهدیدی برای اکوسیستم‌های شکننده منطقه محسوب می‌شوند (زارعی، ۱۴۰۰: ۱۶۵-۱۴۵).

۴-۳ فرصت هاوچالش های اقتصادی: مهم‌ترین دستاورد اقتصادی کمر بند ورا ه برای قزاقستان، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و توسعه زیرساخت‌هاست. قزاقستان در سال ۲۰۲۳ با دریافت ۱،۶۲ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری چین، در رتبه ششم جهانی قرار گرفت و چین سهم ۲۸ درصدی از واردات این کشور را در سال ۲۰۲۲ به خود اختصاص داد (Parvizi Amineh, Demirkiran, Rasheed, & Linck, 2025: 323-371). این سرمایه‌گذاری‌ها که بر کریدورهای زمینی و خطوط لوله متمرکز بوده، قزاقستان را از کشور محاط در خشکی به هاب ترانزیتی منطقه‌ای تبدیل کرده است

دومین فرصت، تنوع‌بخشی اقتصادی و مدیریت وابستگی به چین است. قزاقستان با توسعه بازارهای جایگزین (روسیه، اتحادیه اروپا، آسیای مرکزی و ترکیه)، وابستگی خود را مدیریت کرده و ساختار تجارت دوجانبه از تمرکز صرف بر منابع طبیعی به ترکیبی متوازن‌تر از کالاهای واسطه‌ای، مواد خام و کالاهای مصرفی تغییر یافته است .همچنین پروژه‌های زیرساختی به مدرنیزاسیون اقتصادی، تحول لجستیک و یکپارچگی تجارت منطقه‌ای کمک کرده‌اند.(Javaid, 2026: 23-48)

در مقابل، چالش‌های متعددی پایداری این همکاری را تهدید می‌کند. نخست، وابستگی ساختاری و بازتولید الگوی خام‌فروشی که کشورهای آسیای مرکزی را به‌تدریج به‌سمت چین جهت‌دهی می‌کند، درحالی‌که کمربند وراه باید با چالش‌های ساختاری داخلی (سیاسی، اقتصادی–اجتماعی و امنیتی) مقابله کند(Sarybayev & Lai, 2024: 115-125) .

دوم، چالش‌های اجتماعی و ادراک عمومی منفی؛ اعتراضات محلی علیه کارخانه‌های چینی در سال ۲۰۱۹ و اصلاحات ارضی در ۲۰۱۶، نشان‌دهنده احساسات ضدچینی و نگرانی از «خرید قزاقستان» است سوم، ریسک «دام بدهی» و وابستگی به تأمین مالی چین؛ گزارش IRSEM (2025) هشدار می‌دهد که کریدورها عمدتاً به نفع چین عمل کرده و منافع برای اقتصاد محلی محدود است. چالش‌های ساختاری مانند وابستگی فناورانه، تمرکز تجاری با چین و عدم ایجاد ارزش در صنایع داخلی همراه با تفاوت‌های فرهنگی، حقوقی و پویایی‌های بازار،از موانع تحقق مشارکت پایدار و دوجانبه‌سودمند محسوب می‌شوند (Lim Tjia & Murashkin, 2025:127-140).

٤–تاثیرات سیاسی و امنیتی ابتکار کمربند و راه بر روابط چین و قزاقستان:

ابتکار کمربند و راه، فراتر از یک پروژه اقتصادی صرف، به عنوان یکی از بلندپروازانه‌ترین طرح‌های ژئوپلیتیکی قرن حاضر شناخته می‌شود که هدف آن بازطراحی نقشه ارتباطی و نفوذ در اوراسیا است. در این چارچوب، قزاقستان با موقعیت محوری خود به عنوان محور اتصال مسیر زمینی جاده ابریشم نوین در آسیای میانه، نقشی استراتژیک و کلیدی در تحقق اهداف این ابتکار ایفا می‌کند. از منظر سیاسی و امنیتی، تحول روابط چین و قزاقستان در دهه گذشته (۲۰۱۴ –۲۰۲۴) صرفاً به تحول در همکاری اقتصادی محدود نبوده، بلکه بر پایه قراردادهای راهبردی جامع، همکاری‌های امنیت مرزی، و مدیریت هوشمندانه نفوذ قدرت‌های ثالث مانند روسیه و غرب در منطقه شکل گرفته است،این قسمت به تحلیل نظام‌مند ابعاد سیاسی و امنیتی این رابطه و پیامدهای آن بر حاکمیت و جایگاه منطقه‌ای قزاقستان می‌پردازد.(Cheng, 2023:1-18)

۱–۴بعد سیاسی نفوذ، موازنه‌گری و بازتعریف نقش منطقه‌ای: از منظر سیاسی، ابتکار کمربند و راه به ابزاری کارآمد برای بازتعریف و تثبیت جایگاه چین به عنوان یک قدرت مسلط در آسیای میانه تبدیل شده است. در چارچوب نظریه‌های ژئوپلیتیک و رئالیسم تهاجمی، این ابتکار را می‌توان تلاشی استراتژیک برای برقراری یک موازنه قدرت جدید در اوراسیا و کاهش تدریجی نفوذ سنتی بازیگرانی چون روسیه و ایالات متحده دانست دستیابی به این هدف از طریق مکانیسم‌های متعددی صورت پذیرفته است (Zheng, 2019:42-43).

نخست، ارتقای رسمی سطح روابط دو کشور به «شراکت راهبردی جامع» در سال ۲۰۱۴، چارچوب نهادی محکمی برای همکاری‌های همه‌جانبه ایجاد کرد. این شراکت تنها بر اقتصاد متمرکز نبود، بلکه همکاری‌های سیاسی، امنیتی و فرهنگی را نیز در بر گرفت. دوم، پکن از طریق نهادهای چندجانبه‌ای مانند سازمان همکاری شانگهای(SCO) ، که قزاقستان از اعضای مؤسس آن است، توانسته نفوذ سیاسی خود در فرآیندهای تصمیم‌سازی منطقه‌ای در حوزه‌های امنیتی و اقتصادی را نهادینه کند سوم، سرمایه‌گذاری‌های عظیم در زیرساخت‌های حیاتی قزاقستان، از خطوط راه‌آهن تا میادین انرژی، وابستگی اقتصادی این کشور را افزایش داده و به طور طبیعی به افزایش اهرم نفوذ سیاسی چین انجامیده است. این نفوذ در مواردی همچون هماهنگی سیاست‌های خارجی، حمایت دیپلماتیک متقابل در جامعه بین‌المللی، و شکل‌دهی به گفتمان‌های منطقه‌ای مشهود است(میرامبکف و عبدخدایی ۱۴۰۱: ۶۷–۴۵).

در مقابل این گسترش نفوذ، رویکرد قزاقستان مبتنی بر موازنه‌گری فعال و بهره‌گیری هوشمندانه از کمربند راه برای حفظ استقلال عمل می کند. از دیدگاه بخشی از نخبگان حاکم در آستانه، این ابتکار فرصتی تاریخی برای تنوع‌بخشی به شرکای سیاسی و کاهش وابستگی دیرینه به مسکو فراهم آورده است. آن‌ها با ادغام پروژه‌های چینی در برنامه‌های توسعه ملی مانند «قزاقستان

۲۰۵۰» می‌کوشند منافع خود را به حداکثر رسانده و از نقش صرفاً اجرایی دوری کنند. این‌استراتژی «چندسوگرایی- »۱ به قزاقستان امکان را می‌دهد تا ضمن جذب سرمایه چین، روابط استراتژیک خود با روسیه در قالب اتحادیه اقتصادی اوراسیایی و همچنین ارتباط با اتحادیه اروپا و آمریکا را حفظ نماید. با این حال، منتقدان داخلی و برخی تحلیلگران هشدار می‌دهند که عمق وابستگی اقتصادی می‌تواند در بلندمدت به کاهش استقلال تصمیم‌گیری سیاسی قزاقستان در برابر فشارهای پکن بینجامد و فضای مانور آن را محدود سازد.(Jones & Zeng, 2019: 1414-1439)

۲-۴بعد امنیتی از امنیت سخت تا امنیت نرم و سایبری: همکاری امنیتی چین و قزاقستان، که پیش از این نیز در چارچوب سازمان همکاری شانگهای وجود داشت، تحت تأثیر کمربند وراه عمق، گستره و پیچیدگی جدیدی یافته است. این همکاری را می‌توان در سه سطح تحلیل کرد. اول امنیت مرزی و مبارزه با تهدیدات فراملی، مرز طولانی مشترک و نگرانی مشترک درباره ثبات منطقه سین‌کیانگ در چین و مناطق شمالی قزاقستان، همکاری نزدیک در زمینه امنیت مرزی را به یک ضرورت تبدیل کرده است. دو کشور در زمینه مبارزه با «سه نیروی اهریمنی» (تروریسم، افراط‌گرایی و جدایی‌طلبی)، قاچاق مواد مخدر و قاچاق انسان همکاری مستمر دارند. .(Li,2018: 567-583)

این همکاری‌ها شامل تمرینات مشترک مرزبانی، تبادل اطلاعات و استفاده از فناوری‌های نظارتی پیشرفته است. دوم امنیت انرژی و زیرساخت،که برای چین، حفاظت از جریان پایدار منابع انرژی و مسیرهای ترانزیتی حیاتی که از قزاقستان می‌گذرند (مانند خط لوله گاز آسیای میانه-چین و کریدورهای ریلی) یک اولویت امنیتی استراتژیک محسوب می‌شود. بنابراین، همکاری در تأمین امنیت فیزیکی و سایبری این زیرساخت‌ها به بخشی جدایی‌ناپذیر از رابطه دوجانبه تبدیل شده است. این بعد از امنیت، مرز میان امنیت ملی و امنیت اقتصادی را محو کرده است..(Hofman, 2023:432-456) سوم امنیت داده و فناوری‌های دیجیتال جاده ابریشم که‌جدیدترین واحتمالاً بحث‌برانگیزترین بعد همکاری امنیتی،نفوذ فناوری‌های چینی‌درزیرساخت‌های حیاتی دیجیتال قزاقستان است. شرکت‌های پیشروی چینی مانند هوآوی، در پروژه‌های «شهر هوشمند»، توسعه شبکه‌های ارتباطی G۵ و استقرار سیستم‌های جامع نظارت تصویری در شهرهای بزرگ قزاقستان مشارکت داشته‌اند .(Lain & Jones, 2022- 143) از منظر نظریه‌پردازان روابط بین‌الملل، این اقدامات نمونه‌ای از اعمال قدرت نرم تلفیقی با کنترل زیرساختی است؛ راهی برای تثبیت حضور بلندمدت و نفوذ در امنیت ملی کشور میزبان، بدون توسل به زور مستقیم این سطح از همکاری هرچند مزایای توسعه‌ای دارد، اما نگرانی‌های جدی درباره امنیت سایبری، حفاظت از داده‌های حساس شهروندان، و وابستگی فناوریک به یک کشور خارجی را برانگیخته است .(Kuanysh,2023: 88-107) پیامد راهبردی این روند، ایجاد یک وابستگی امنیتی چندلایه در کنار وابستگی اقتصادی است که خروج از آن را برای قزاقستان در آینده بسیار پرهزینه می‌سازد. پیامدهای راهبردی و چشم‌انداز آینده تعمیق همکاری‌های سیاسی و امنیتی در سایه کمربند وراه، پیامدهای مهمی برای توازن قوا در منطقه و حاکمیت قزاقستان داشته است. (Kenderdine, 2021: 41-76)

۵-تأثیرات اجتماعی و فرهنگی ابتکار کمربند و راه در آسیای میانه:

ابتکار کمربند و راه، به‌عنوان یک طرح بین‌المللی چندبعدی، تأثیرات گسترده‌ای فراتر از عرصه‌های اقتصادی و سیاسی بر جوامع میزبان داشته است. در آسیای میانه و به‌ویژه در قزاقستان، این ابتکار با ایجاد کانال‌های جدید ارتباطی، مهاجرتی و تبادلات آموزشی، تأثیرات عمیقی بر بافت اجتماعی و فرهنگی گذاشته است. این تأثیرات دارای ماهیتی دوگانه و پارادوکسیکال هستند از یک سو به عنوان پیشبرنده گفت‌وگوی بین‌فرهنگی و توسعه انسانی عمل می‌کنند و از سوی دیگر، نگرانی‌هایی درباره حفظ هویت‌های محلی و بروز تنش‌های اجتماعی ایجاد کرده‌اند (حیدری ، ۱۴۰۱: ۲۵-۱).

مهمترین ابعاد مثبت و فرصت‌های اجتماعی- فرهنگی ابتکار کمربند و راه عبارتند از

تقویت تبادلات فرهنگی و درک متقابل یکی از اهداف اعلام‌شده کمربند وراه تسهیل «ارتباطات مردمی» و افزایش درک متقابل است. در این راستا، حجم تبادلات فرهنگی بین چین و قزاقستان به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است. برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، هفته‌های فیلم، نمایشگاه‌های هنری و صنایع‌دستی مشترک، امکان آشنایی مستقیم مردم دو کشور با میراث فرهنگی

1 Multilateralism

یکدیگر را فراهم کرده است .(Wang & Zhang, 2019: 711-725) این رویدادها، که اغلب با حمایت دوجانبه دولتی برگزار می‌شوند، به عنوان ابزاری برای دیپلماسی فرهنگی چین عمل کرده و تصویری از کشوری مدرن و دارای تمدن کهن را به مخاطب قزاقستانی ارائه می‌دهد .

۵-۱توسعه برنامه‌های آموزشی و علمی: بُعد آموزشی کمربند وراه ،به ویژه از طریق اعطای بورسیه‌های تحصیلی دولتی چین تحت برنامه‌هایی مانند بورسیه دولت چین یا بورسیه موسسه کنفوسیوس، یکی از مؤثرترین ابزارهای نفوذ نرم محسوب می‌شود. هزاران دانشجوی قزاقستانی برای تحصیل در مقاطع مختلف به دانشگاه‌های چین رفته‌اند این تجربه نه تنها دانش فنی و زبان چینی را منتقل می‌کند، بلکه شبکه‌ای از نخبگان آشنا با فرهنگ و سیستم چین را ایجاد می‌نماید که می‌توانند در آینده به‌عنوان پل ارتباطی بین دو کشور عمل کنند. هم‌زمان، تاسیس موسسات کنفوسیوس در دانشگاه‌های معتبر قزاقستان، آموزش زبان و فرهنگ چینی را در خود این کشور نهادینه کرده است .(Xu, 2020:101-115)

۵-۲ ایجاد اشتغال و توسعه مهارت‌های محلی: اجرای پروژه‌های عظیم زیرساختی و صنعتی، به ایجاد فرصت‌های شغلی مستقیم و غیرمستقیم در قزاقستان منجر شده است. اگرچه بخشی از مشاغل تخصصی با نیروی کار چینی پر شده، اما در سطوح کارگری و خدمات پشتیبانی، اشتغال‌زایی برای جامعه محلی قابل توجه بوده است .علاوه بر این، برخی قراردادها شامل بندهای انتقال فناوری و آموزش نیروی محلی هستند که در درازمدت می‌تواند به ارتقای سرمایه انسانی در قزاقستان کمک کند (Zhang, 2020:123-142).

۵-۳ تقویت همگرایی منطقه‌ای و هویت اوراسیایی: از دیدگاه سازه‌انگارانه، کمربند وراه با احیای گفتمان تاریخی «راه ابریشم» در حال ترویج روایتی از سرنوشت مشترک و همکاری صلح‌آمیز در اوراسیا است. مشارکت کشورهای منطقه در پروژه‌های مشترک زیرساختی و فرهنگی می‌تواند به تقویت حس هویت منطقه‌ای مشترک و همگرایی بین کشورهای آسیای میانه کمک کند. این امر می‌تواند پلی بر شکاف‌های تاریخی و رقابت‌های درون‌منطقه‌ای زده و بستری برای همکاری‌های آینده فراهم آورد (عابدینی، ۱۴۰۰: ۲۵-۱۵).

۵-۴ نگرانی از همگون‌سازی فرهنگی و فرسایش هویت محلی: ورود گسترده عناصر فرهنگی چینی، از زبان و رسانه گرفته تا الگوهای مصرف و معماری، نگرانی‌هایی را درباره تهدید هویت فرهنگی بومی قزاقستان برانگیخته است. منتقدان استدلال می‌کنند،که جریان قدرتمند فرهنگی چین، به ویژه برای نسل جوان، می‌تواند به حاشیه‌رانی یا حتی فراموشی عناصر فرهنگی محلی بینجامد این پدیده که گاه از آن به عنوان «استعمار نرم فرهنگی» یاد می‌شود، می‌تواند در بلندمدت به تنش‌های هویتی و واکنش‌های ضدچینی در سطح جامعه منجر شود.(Denison & Bolukbaşı, 2023:215-233)

۵-۵ مسائل مربوط به مهاجرت و پیامدهای اجتماعی: ورود تعداد قابل توجهی از کارگران، مدیران و تکنسین‌های چینی به قزاقستان برای اجرای پروژه‌ها، چالش‌های اجتماعی خاص خود را ایجاد کرده است. ایجاد محله‌های نسبتاً جداگانه، تفاوت در سبک زندگی و ترس از رقابت بر سر شغل، گاه به بروز کشمکش‌ها و پیش‌داوری‌های اجتماعی بین جامعه میزبان و جامعه چینی مقیم انجامیده است، مدیریت این تنش‌ها و ادغام اجتماعی مناسب مهاجران، نیازمند سیاست‌گذاری هوشمندانه از سوی دولت قزاقستان است (فلاح و رستمی، ۱۴۰۱ : ۲۲۰-۱۹۵).

۵-۶ شکاف دیجیتالی و امنیت اطلاعات: اگرچه توسعه زیرساخت‌های جاده ابریشم دیجیتال توسط شرکت‌هایی مانند هوآوی، دسترسی به اینترنت پرسرعت را بهبود بخشیده، اما نگرانی‌هایی درباره وابستگی فناوریک به چین و امنیت داده‌های شهروندان وجود دارد استفاده از سخت‌افزار نرم‌افزار چینی در سیستم‌های حساس ارتباطی و نظارتی، این پرسش را مطرح می‌کند که آیا حریم خصوصی و امنیت سایبری قزاقستان ممکن است تحت تأثیر منافع امنیتی پکن قرار گیرد (Khaldarova,2020:145-162.)

۵-۷ توزیع ناعادلانه منافع و تشدید نابرابری: منافع اقتصادی و اجتماعی پروژه‌های کمربند وراه به طور یکسان در سراسر قزاقستان توزیع نشده است. مناطق مرزی و مسیرهای ترانزیتی مانند منطقه آلماتی و مرز خورغوس، بیشترین بهره را برده‌اند، در حالی که مناطق دیگر ممکن است از نظر اقتصادی حاشیه‌ای‌تر شده یا تنها شاهد پیامدهای زیست‌محیطی پروژه‌ها باشند. این امر می‌تواند به تشدید نابرابری‌های منطقه‌ای و نارضایتی اجتماعی در استان‌های کمتر توسعه‌یافته بیانجامد(سیمبر و قدیری، ۱۳۹۸: ۱۷۵-

۱۹۵). بطورکلی، تأثیرات اجتماعی و فرهنگی ابتکار کمربند و راه در قزاقستان را نمی‌توان به سادگی مثبت یا منفی ارزیابی کرد. این تأثیرات در حال خلق یک فضای تعاملی پیچیده هستند که در آن فرآیندهای جهانی‌شدن، منطقه‌گرایی و احیای هویت محلی به طور هم‌زمان در جریان است. قزاقستان در این میانه، هم مصرف‌کننده فرهنگ چینی شده است و هم کنشگری فعال که می‌کوشد از این فرصت برای نمایش فرهنگ ملی خود و تقویت پیوندهای منطقه‌ای استفاده کندآینده این تعامل به عوامل متعددی نظیر توانایی نهادهای فرهنگی و آموزشی قزاقستان در جذب انتقادی اعتبار فرهنگی خارجی و تقویت میراث بومی، سیاست‌گذاری هوشمندانه دولت بوده است (طاهری، ۱۳۹۹: ۵۲–۳۹).

۸–۵ سناریوهای آینده روابط چین و قزاقستان: با نگاهی به افق پیش‌روی این رابطه پس از سال ۲۰۲۴ می‌توان سه سناریوی محتمل را ترسیم نمود.

سناریوی نخست (تداوم تعامل هوشمندانه) که محتمل‌ترین گزینه به نظر می‌رسد، در آن قزاقستان با حفظ سیاست چندوجهی، به عمیق‌تر کردن همکاری‌های اقتصادی با چین ادامه می‌دهد، اما هم‌زمان با تقویت پیوندهای خود با غرب، ترکیه و روسیه، ساختار رقابتی را در اقتصاد خود حفظ می‌کند تا از وابستگی یک‌سویه جلوگیری نماید.

سناریوی دوم (افزایش وابستگی و پیروی راهبردی) در صورتی رخ می‌دهد که قزاقستان به دلیل بحران‌های داخلی، فشارهای ژئوپلیتیک یا کاهش درآمدهای نفتی، ناچار به پذیرش شرایط گسترده‌تر چین در بخش‌های حساس مانند امنیت سایبری، سیاست خارجی یا واگذاری حقوق بهره‌برداری از معادن کلان شود که در این صورت، استقلال نسبی سیاسی آن به شدت مخدوش خواهد شد.(Cheung& Lee,2022:45-67)

سناریوی سوم (تنش و بازتعریف) اگرچه احتمال کمتری دارد، اما در صورت بروز نارضایتی‌های اجتماعی گسترده از حضور چینی‌ها، یا تغییر موازنه قدرت در اوراسیا (مثلاً در نتیجه جنگ اوکراین یا تحولات روسیه)، قزاقستان ممکن است به سمت محدودسازی پروژه‌های چینی و بازنگری بنیادین در توافقات دوجانبه حرکت کند. به نظر می‌رسد آستانه در مسیر سناریوی نخست گام برمی‌دارد، اما تداوم موفقیت‌آمیز آن مستلزم ظرفیت‌سازی نهادی، شفافیت در قراردادها و توسعه همزمان بخش خصوصی داخلی است تا وابستگی متقابل از حالت نامتقارن به سمت متوازن‌تر سوق یابد .دلالت‌های نظری برای نظریه وابستگی متقابل (تعدیل نظریه با تأکید بر کنشگری کشور کوچک‌تر) یافته‌های این پژوهش، دلالت‌های نظری مهمی برای بازخوانی نظریه وابستگی متقابل در روابط بین‌الملل دارد. نظریه‌پردازانی همچون رابرت کوهین و جوزف نای، وابستگی متقابل را بر پایه برابری نسبی تأثیرات و هزینه‌های متقابل تعریف می‌کنند، اما مطالعه موردی قزاقستان نشان می‌دهد متقابل نامتقارن که وابستگی لزوماً به معنای انفعال سیاسی کشور ضعیف‌تر نیست. آنچه نظریه موجود را تعدیل می‌کند، نقش فعال «عاملیت» کشورهای کوچک و متوسط در تعدیل پیامدهای نابرابری ساختاری است. (Sumrin, 2021:170-190)

٦- نتیجه‌گیری:

این مقاله با هدف تحلیل تأثیرات چندوجهی ابتکار کمربند و راه چین بر روابط سیاسی و اقتصادی قزاقستان در بازه زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ انجام شد. یافته‌های تحقیق مؤید آن است که این ابتکار به عنوان یک پروژه ژئواکونومیک کلان، محرک تحولی عمیق در زیرساخت‌ها، الگوهای تجاری و شبکه‌های ارتباطی قزاقستان بوده است. از یک سو، مشارکت فعال در این طرح، فرصت‌های بی‌بدیلی برای توسعه زیرساختی، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و ادغام در کریدورهای ترانزیتی جهانی فراهم آورده است. پروژه‌های شاخصی مانند کریدور حمل‌ونقل «چین– قزاقستان– اروپا»، مرکز لجستیک بین‌المللی خورغوس(بندر خشک) و خط لوله گاز آسیای میانه– چین، نه تنها ظرفیت‌های ترانزیتی و صادراتی قزاقستان را افزایش داده، بلکه این کشور را به یک هاب ارتباطی حیاتی در قلب اوراسیا تبدیل کرده است. رشد چشمگیر حجم مبادلات تجاری دو جانبه از حدود ۲۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ به رقم بی‌سابقه ۴۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۴، گواه عینی بر موفقیت این بعد اقتصادی همکاری است. یافته‌ها نشان می‌دهد که این دستاوردهای اقتصادی، فاقد هزینه نبوده و پیامدهای سیاسی–امنیتی پیچیده‌ای را به همراه آورده است. از منظر چارچوب نظری تلفیقی به کار گرفته شده، می‌توان استدلال کرد که اگرچه ساختار نظام بین‌الملل و موقعیت ژئوپلیتیک قزاقستان،

مشارکت در کمربند وراه را به یک انتخاب راهبردی تبدیل کرد، اما کنشگری نخبگان حاکم در آستانه در قالب «سیاست چندوجهه‌ای »۱ و «موازنه‌گری فعال»۲، از تبدیل شدن این همکاری به یک وابستگی کامل جلوگیری کرده است.

فرضیه اصلی تحقیق مبنی بر اینکه «تعمیق اقتصادی لزوماً به افزایش نفوذ سیاسی کامل چین منجر نشده است» مورد تأیید قرار می‌گیرد. قزاقستان با هوشمندی، پروژه‌های چینی را در برنامه‌های توسعه ملی، قزاقستان ۲۰۵۰، ادغام کرده و همزمان، با حفظ و تقویت روابط خود با روسیه در قالب اتحادیه اقتصادی اوراسیایی، اتحادیه اروپا و دیگر بازیگران، مانع از انحصاری شدن رابطه خود با پکن شده است. این کشور توانسته است از کمربند وراه به عنوان ابزاری برای تنوع‌بخشی به شرکای خارجی و افزایش قدرت چانه‌زنی منطقه‌ای خود بهره ببرد.

در عین حال، دیگر یافته‌ها حاکی از شکل‌گیری یک وابستگی متقابل نامتقارن اما عمیق در ابعاد اقتصادی، فناوری و تا حدی امنیتی است. نفوذ روزافزون شرکت‌های چینی در بخش‌های استراتژیک انرژی، معدن و فناوری دیجیتال، همراه با گسترش حضور نرم از طریق مؤسسات کنفوسیوس و بورسیه‌های تحصیلی، ابعاد جدیدی از آسیب‌پذیری را برای حاکمیت اقتصادی و فرهنگی قزاقستان ایجاد کرده است.

چالش‌هایی مانند خطر تله بدهی، الگوی تجاری خام‌فروشانه، نگرانی‌های امنیت سایبری و تنش‌های اجتماعی ناشی از حضور کارگران چینی، نشان‌دهنده لبه تیز این همکاری است. بنابراین، آینده رابطه نه در گرو قطع همکاری، بلکه در توانایی قزاقستان برای مدیریت این وابستگی متقابل و تبدیل آن به یک شراکت متوازن‌تر است.

در مجموع، تجربه قزاقستان در دهه اول ابتکار کمربند و راه، الگویی پارادوکسیکال و آموزنده را ارائه می‌دهد که مشارکت در طرح‌های زیرساختی بزرگ یک قدرت بیرونی می‌تواند هم‌زمان به عنوان موتور توسعه و عامل ایجاد آسیب‌پذیری‌های جدید عمل کند. موفقیت نسبی قزاقستان در حفظ استقلال عمل سیاسی علیرغم تعمیق وابستگی اقتصادی، بر اهمیت نهادهای دولتی قوی، دیپلماسی هوشمند و یک راهبرد ملی منسجم در مواجه با ابتکارات ژئوپلیتیکی قدرت‌های بزرگ تأکید می‌ورزد. این مطالعه نشان می‌دهد که در نظم بین‌الملل کنونی، کشورهای میانی می‌توانند با بهره‌گیری از رقابت‌ها و همکاری‌های قدرت‌های بزرگ، فضای مانور خود را نه تنها حفظ که افزایش دهند، مشروط بر آنکه از ظرفیت‌های داخلی و دیپلماتیک خود به صورت حرفه‌ای و پیش‌دستانه بهره ببرند. چشم‌انداز روابط چین و قزاقستان پس از ۲۰۲۵، تداوم این بازی پیچیده موازنه‌گری در سایه همکاری اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

منابع

آلی‌پور، علی (۱۳۹۸). تأثیرکریدورهای حمل‌ونقل کمربند و راه بر تجارت قزاقستان، مجله مطالعات اوراسیا، ۱۰(۳)، ۳۵–۴۸.

اسلامی، محمد (۱۳۹۹). گفتمان راه ابریشم در روابط چین و قزاقستان، مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، ۲۵(۱۰۸)، ۹۵–۱۲۰.

توکلی، مهدی (۱۴۰۰). تحول نقش ترانزیتی قزاقستان در ابتکار کمربند و راه، پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، (۱)، ۱۹۵–۲۱۵.

1 Multifaceted policy

2 Active balancing

حسینی، محمودی (۱۴۰۲). دیپلماسی عمومی چین در قزاقستان ابزارها و پیامدها، مجله پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، ۱۲(۳)،۵۵-۷۸.

حسینی، سعید، وکریمی، احمد (۱۳۹۸). بندر خشک خورغوس کانون یکپارچگی منطقه‌ای در اوراسیا، مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، ۲۴(۱۰۳)، ۹۵-۱۱۰.

حیدری، حسین (۱۴۰۱). دیپلماسی فرهنگی چین در اوراسیا ابزارها و پیامدها، فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، ۲۸(۱۱۵)، ۱-۲۵.

حیدری، حسین، وسلیمانی، کریم (۱۴۰۰). تحلیل چندسطحی ابتکار کمربند و راه چین در آسیای مرکزی، مطالعات اوراسیای مرکزی، ۱۴(۲)، ۶۵-۸۵ .

رضایی و محمودی (۱۴۰۱). قزاقستان و کمربند اقتصادی جاده ابریشم فرصت‌ها و چالش‌ها، فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، ۲۸(۱۱۱) ۱۱۲-۸۷.

زارعی، مهدی (۱۴۰۰). انتقال صنایع چین به آسیای میانه فرصت‌ها و تهدیدها برای قزاقستان، فصلنامه اقتصاد بین‌الملل، ۱۵(۸۵)، ۱۴۵-۱۶۵.

سیمبر، رضا، و قدیری، محمد (۱۳۹۸). سرمایه‌گذاری مستقیم چین در قزاقستان فرصت‌ها وچالش‌ها، فصلنامه روابط خارجی، ۱۱(۴۲)، ۱۷۵-۱۹۵.

شریف‌زاده، حسن (۱۴۰۱). یکپارچگی اقتصادی منطقه‌ای درسایه ابتکار کمربند و راه، نشریه علمی پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۸(۲)، ۳۵-۲۱.

طاهری، علی (۱۳۹۹). چالش‌های ژئواکونومیک ابتکار کمربند و راه برای قزاقستان، ژئوپلیتیک،۱۶(۵۹)، ۳۹-۵۲.

عارفی‌دوست ماسوله، مهدی، وهمکاران (۱۴۰۲). امنیت انرژی چین و نقش خطوط لوله آسیای میانه، مجله انرژی ایران،۲۰(۴)، ۷۱-۸۵.

عابدینی، حسن (۱۴۰۰). موازنه‌گری قزاقستان در میان قدرت‌های بزرگ، دیپلماسی اقتصادی، ۵(۱۲)، ۱۵-۲۵.

فلاح، احمد، و رستمی، بهروز (۱۴۰۱). انقلاب‌های رنگین و موضع‌گیری چین در قبال ثبات سیاسی آسیای میانه مورد قزاقستان، فصلنامه تحقیقات سیاسی و امنیتی، ۱۵(۱)، ۱۹۵-۲۲۰.

قربانی، قاسم (۱۴۰۱). امپریالیسم نوین اقتصادی خوانشی انتقادی از ابتکار کمربند و راه چین، فصلنامه نقد کتاب اقتصاد، ۹(۳۵)، ۵۵-۷۴.

قربانی، محمد (۱۴۰۱). سیاست چندوجهه‌ای قزاقستان در قبال چین و روسیه فرصت‌ها و چالش‌ها، مطالعات اوراسیای مرکزی، ۱۵(۳۸)، ۱-۲۴.

کریمی و صالحی (۱۳۹۹). آثار اجرایی شدن ابتکار کمربند و راه بر محیط ژئواکونومیک ایران، نشریه مطالعات منطقه‌ای، ۲۱(۶۳)-۱۷۰-۱۴۵.

کریم‌اف،رضا (۱۳۹۸). سرمایه‌گذاری چین در بخش معدن قزاقستان، جامعه معدنی،۲۵(۷۶)، ۶۰-۷۲.

محمودی، علی، فلاحتی، امیر، و کریمی، جواد (۱۴۰۰)، ژئوپلیتیک کمربند و راه در آسیای مرکزی، مطالعه موردی قزاقستان ژئوپلیتیک ۱۷(۶۲)، ۳۵-۶۰.

مدنی، سیدآشکان (۱۴۰۳). ابتکار کمربند و راه و اقتصاد سیاسی بین‌الملل مروری بر رهیافت‌های نظری، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست خارجی،۸ (۳)، ۲۰۸-۱۸۵

میرامبکف، مهدی، و عبدخدایی، محمد (۱۴۰۱). قزاقستان و کمربند اقتصادی جاده ابریشم فرصت‌ها و چالش‌ها، مجله علمی-پژوهشی مطالعات اوراسیا ۱۰(۳) ۴۵-۶۷.

میرزایی، رضا (۱۳۹۸). تأثیر سرمایه‌گذاری چین بر اشتغال و صنعت در قزاقستان، مطالعات توسعه اقتصادی، ۱۲(۴۵)، ۱۰-۲۴.

نصری، علی، و احمدی، فرید (۱۳۹۷). خط لوله گاز آسیای میانه چین و امنیت انرژی، مطالعات اوراسیا، ۹(۲)، ۷۰-۸۵.

References

Alipour, Ali. (2019). The impact of the Belt and Road transport corridors on Kazakhstan's trade. *Journal of Eurasian Studies, 10*(3), 35–48. [In Persian]

Eslami, Mohammad. (2020). The Silk Road discourse in China–Kazakhstan relations. *Central Asia and Caucasus Studies, 25*(108), 95–120. [In Persian]

Tavakoli, Mehdi. (2021). The transformation of Kazakhstan's transit role in the Belt and Road Initiative. *Political Geography Research, (1)*, 195–215. [In Persian]

Hosseini, Mahmoudi. (2023). China's public diplomacy in Kazakhstan: Tools and consequences. *Journal of Political Research in the Muslim World, 12*(3), 55–78. [In Persian]

Hosseini, Saeed, & Karimi, Ahmad. (2019). Khorgos dry port: A hub of regional integration in Eurasia. *Central Asia and Caucasus Studies, 24*(103), 95–110. [In Persian]

Heydari, Hossein. (2022). China's cultural diplomacy in Eurasia: Tools and consequences. *Quarterly Journal of Central Asia and Caucasus Studies, 28*(115), 1–25. [In Persian]

Heydari, Hossein, & Soleimani, Karim. (2021). A multilevel analysis of China's Belt and Road Initiative in Central Asia. *Central Eurasian Studies, 14*(2), 65–85. [In Persian]

Rezaei, & Mahmoudi. (2022). Kazakhstan and the Silk Road Economic Belt: Opportunities and challenges. *Quarterly Journal of Central Asia and Caucasus Studies, 28*(111), 87–112. [In Persian]

Zarei, Mehdi. (2021). The relocation of Chinese industries to Central Asia: Opportunities and threats for Kazakhstan. *International Economics Quarterly, 15*(85), 145–165. [In Persian]

Simbar, Reza, & Ghaderi, Mohammad. (2019). Chinese foreign direct investment in Kazakhstan: Opportunities and challenges. *Foreign Relations Quarterly, 11*(42), 175–195. [In Persian]

Sharifzadeh, Hassan. (2022). Regional economic integration under the Belt and Road Initiative. *Scientific Journal of International Relations Research, 8*(2), 21–35. [In Persian]

Taheri, Ali. (2020). The geoeconomic challenges of China's Belt and Road Initiative for Kazakhstan. *Geopolitics, 16*(59), 39–52. [In Persian]

Arefi-Doust Masouleh, Mehdi, et al. (2023). China's energy security and the role of Central Asian pipelines. *Iranian Journal of Energy, 20*(4), 71–85. [In Persian]

Abedini, Hassan. (2021). Kazakhstan's balancing strategy among major powers. *Economic Diplomacy, 5*(12), 15–25. [In Persian]

Fallah, Ahmad, & Rostami, Behrouz. (2022). Color revolutions and China's position on political stability in Central Asia: The case of Kazakhstan. *Quarterly Journal of Political and Security Research, 15*(1), 195–220. [In Persian]

Ghorbani, Ghasem. (2022). New economic imperialism: A critical reading of China's Belt and Road Initiative. *Quarterly Journal of Economic Book Criticism, 9*(35), 55–74. [In Persian]

Ghorbani, Mohammad. (2022). Kazakhstan's multi-vector policy toward China and Russia: Opportunities and challenges. *Central Eurasian Studies, 15*(38), 1–24. [In Persian]

Karimi, & Salehi. (2020). The effects of implementing the Belt and Road Initiative on Iran's geoeconomic environment. *Regional Studies Journal, 21*(63), 145–170. [In Persian]

Karimov, Reza. (2019). Chinese investment in Kazakhstan's mining sector. *Mining Society, 25*(76), 60–72. [In Persian]

Mahmoudi, Ali, Fallahati, Amir, & Karimi, Javad. (2021). The geopolitics of the Belt and Road Initiative in Central Asia: The case of Kazakhstan. *Geopolitics, 17*(62), 35–60. [In Persian]

Madani, Seyed Ashkan. (2024). The Belt and Road Initiative and international political economy: A review of theoretical approaches. *Quarterly Journal of Strategic Studies in Foreign Policy, 8*(3), 185–208. [In Persian]

Mirambekov, Mehdi, & Abdolkhodaei, Mohammad. (2022). Kazakhstan and the Silk Road Economic Belt: Opportunities and challenges. *Scientific-Research Journal of Eurasian Studies, 10*(3), 45–67. [In Persian]

Mirzaei, Reza. (2019). The impact of Chinese investment on employment and industry in Kazakhstan. *Economic Development Studies, 12*(45), 10–24. [In Persian]

Nasri, Ali, & Ahmadi, Farid. (2018). The Central Asia–China gas pipeline and energy security. *Journal of Eurasian Studies, 9*(2), 70–85. [In Persian]

Bhat, A. A., & Dar, A. M. (2023). China-Kazakhstan relations: An analysis of Kazakh people's perception of Belt and Road Initiative. Journal of Central Asian Studies, 30, 101.

Cheng, J. Y. S. (2023). China's security strategy in Central Asia under the Belt and Road Initiative. Journal of Contemporary China, 32 (139), 1–18.

Cheung, F., & Lee, Z. Y. (2022). Debt sustainability in Belt and Road Initiative: Evidence from Central Asia. Journal of Chinese Economic and Business Studies, 20 (1), 45–67.

Dadabaev, T., & Umarov, A. (2025). A constructivist framework for the Central Asian regional security complex: Identity, interests and security dynamics. International Affairs, 101 (4), 1237–1258.

Denison, M., & Bölükbaşı, H. (2023). Bargaining with the dragon: Kazakhstan's agency in Belt and Road energy negotiations. Post-Soviet Affairs, 39 (3), 215–233.

Dong, J., Orazgaliyev, S., & Zheng, H. (2025). Integrating cross-border regions: Connectivity, infrastructure, and economic integration in Central Asia under the Belt and Road Initiative. Oxford Academic. Advance online publication.

Hofman, I. (2023). Infrastructure for influence: Chinese transport investments in Kazakhstan. Eurasian Geography and Economics, 64 (4), 432–456.

Huang, Y. (2018). Understanding China's Belt & Road Initiative: Motivation, framework and assessment. China Economic Review, 40, 314–321.

Ioannou, S., Keenan, L., & Wójcik, D. (2024). Credit rating agencies' views on China's Belt and Road Initiative. Review of International Political Economy, 31 (2), 377–398.

Izvestia Vostochnogo Instituta. (2025). Political context of the "Belt and Road" economic initiative: Uzbekistan. Izvestia Vostochnogo Instituta, (4), 21–40.

Javaid, I. (2026). The Belt and Road Initiative and Kazakhstan's economic modernization. Central Asia97, 23–48.

Jones, L., & Zeng, J. (2019). Understanding China's 'Belt and Road Initiative': Beyond 'grand strategy' to a state transformation analysis. Third World Quarterly, 40 (8), 1415–1439.

Kenderdine, T. (2021). China's institutional statecraft under the Belt and Road Initiative. The Chinese Journal of International Politics, 14 (1), 41–76.

Khaldarova, I. (2020). Between Russia and China: Central Asian journalism in the shadow of the New Great Game. Central Asian Survey, 39 (2), 145–162.

Kuanysh, D. (2023). Asymmetric interdependence: Kazakhstan's economic ties with China and implications for sovereignty. Central Asian Survey, 42 (1), 88–107.

Lain, S., & Jones, N. (2022). Digital Silk Road: China's technological expansion in Central Asia (Chatham House Report No. 143). Chatham House.

Li, X. (2018). Cultural homogenization and local resistance: The case of Central Asia. Central Asian Survey, 37 (4), 567–583.

Lim, G., Tjia, L. Y., & Murashkin, N. (2024). China's economic ties with Kazakhstan: Opportunities and challenges. The Chinese Economy, 58(1), 127–140.

Linn, J. F. (2019). The Belt and Road Initiative and Central Asia: Opportunities and challenges. Eurasian Geography and Economics, 60 (1), 47–68.

Parvizi Amineh, M., Demirkiran, M. E., Rasheed, A., & Linck, L. E. (2025). The geopolitical economy of the China-led BRI. Perspectives on Global Development and Technology, 24 (3-4), 323–371.

Sarybayev, M., & Lai, C. (2024). Assessing China's current investment projects in Kazakhstan. Public Administration and Civil Service, 2 (89), 115–125.

Sumrin, S. (2021). Perception of China in Kazakhstan: Between hope and fear. Asian Ethnicity, 22 (2), 170–190.

Vakulchuk, R., & Overland, I. (2021). China's Belt and Road Initiative through the lens of Central Asia. In M. Mayer (Ed.), Rethinking the Silk Road (pp.115–133). Palgrave Macmillan

Vanderhill, R., Joireman, S. F., & Tulepbayeva, R. (2020). Multivectorism in Kazakhstan: Managing great power relations in a complex geopolitical environment. International Affairs, 96(4), 975–993

Wang, L., & Zhang, Y. (2019). Cultural festivals as soft power: China's approach in Central Asia. International Journal of Cultural Policy, 25 (6), 711–725.

Xu, J. (2020). The Digital Silk Road and its socio-cultural implications. Technology in Society, 62, Article 101115.

Yuan, J. (2021). China's security diplomacy in Central Asia: The role of the Shanghai Cooperation Organization. Asian Security, 17 (2), 215–232.

Zhang, W. (2020). Employment effects of Chinese infrastructure investment in Central Asia. Eurasian Economic Review, 10 (1), 123–142.

Zhao, M. (2020). The Belt and Road Initiative and China's relations with Central Asia. Journal of Contemporary China, 29 (125),1–15.

Zhao, M., & Wang, J. (2023). Trade asymmetry and technological spillovers in Belt and Road projects: Evidence from Central Asia. Eurasian Economic Review 13 (1),125–145.

Zheng, Y. (2019). China's Belt and Road Initiative in Kazakhstan: Discourse, perceptions, and emotions. Problems of Post-Communism, 66 (6), 42–43